

Weimarrepublikken 1919-33

Med Tysklandsnederlag i 1. Verdenskrig opløses det Tyske Kejserrige, og en demokratisk republik oprettes. Forfatningen for den nye republik blev vedtaget i den tyske kulturby Weimar i 1919. Demokratiet og den nye republik fik fra starten hårde betingelser og gentagne økonomiske og politiske kriser betød, at demokratiet var skrøbeligt og efter kun 14 år overtog Hitler og nazisterne i 1933 magten i Tyskland og afskaffede demokratiet.

Nedenfor oplistes de vigtigste begivenheder i Weimar-republikkens korte historie.

Politisk uro og økonomisk kaos 1919-23

1918	sept	Den tyske general Ludendorff (se foto) og gen. Hindenburg opfordrer regeringen til at søge våbenhvile.	
	3.okt	Regeringen (M. Baden) anmoder præs. Wilson (USA) om våbenhvile p.g.a. Wilsons 14 pkt.	
	29.okt	Mytteri i den tyske flåde - oprettelse af arb.-og soldater råd efter russisk forbillede.	
	7.nov	Revolution i Munchen og Berlin	
	9.nov	Kejser Wilhelm 2. abdicerer. Scheidemann (SPD) udråber republikken og Ebert udpeges som regeringsleder.	
	11.nov	Våbenhvilen undertegnes.	
	dec-jan	Kommunisternes opstand (Spartakisterne KPD)	
1919	15.jan	Spartakistlederne K. Leibknect og Rosa Luxemburg myrdes.	
	19.jan	Valg til Grundlovgivende Forsamling => Weimar-koalitionen.	
	22.jun	Versailles -freden underskrives = krigsskadeerstatninger, afståelse af kolonie, + landafståelser til Frankrig, Polen, tjekkoslovakiet, Belgien og Danmark, militær afrustning	
	31.jul	Weimar-forfatningen vedtages.	
1920	feb	NSDAP dannes - partiprogram vedtages.	
	marts	Kapp-kuppet + Revolutionsforsøg i Ruhr-området	
	6.jun	Rigsdagsvalg	
1921	marts	Øvre-Schlesien tildeles Polen Krigsskadeerstatningerne fastsat til 132 mia. mark	
1922		Rapallo- aftalen m. USSR.	
1923	-jan	Fransk besættelse af Ruhr-området. Hyper-inflation	
	okt	Kommunistiske revolutionsforsøg i Sachsen & Thuringen.	
	nov	Ølstue-kuppet , Hitler og Ludendorff fængsles. Hitler idømmes 5 års fængsel, men løslades efter 9 mdr. I fængslet skriver han 'Mein Kampf'	

Økonomisk og politisk stabilitet 1924-29

1924		Dawes- planen, USA yder lån til Tyskland - som hermed kan betale krigserstatninger til Eng. og Frankrig
	maj	Rigsdagsvalg
	dec	Rigsdagsvalg
1925		Hindenburg vælges til Rigspræsident.
1926		Tyskland medlem af Folkeforbundet
1928	maj	Rigsdagsvalg

Verdenskrisen og demokratiets krise 1929-33

1929		krakket i Wall Street => USA tilbage kalder kreditter og lån til Tyskland. => den øko. krise spreder sig til tyskland + europa
1930	marts	SPD-regeringen træder tilbage p.g.a. strid om arbejdsløshedsunderstøttelsen => Hindenburg udpeger Brunning (C) som Rigskansler for borgerlig mindretals regering, off.besparelser gennemføres v.hj.a. § 48 .
	sep	<u>Rigsdagsvalg</u> - valgsejr for NSDAP (fra 12 -> 107 mandater) og KKP (fra 55->77 mandater). Brunning-regeringen fortsætter v.hj.a. § 48 .
1932		Politisk terror og vold - SA har 300.000 medlemmer. 6 mill. arbejdsløse tyskere
	mar	Hindenburg genvælges som Rigspræsident. Brunning indfører forbud mod SA-organisationen. "Osthilfe"
	maj	Hindenburg afskediger Brüning, og indsætter Franz von Papen som ny Rigskansler.
	jul	<u>Rigsdagsvalg</u> - største valgsejr for NSDAP (38%) Hitler kræver Rigskanslerposten, men Hindenburg afslår. Von Papen uden pol. støtte i rigsdagen. Fortsat vold og terror i gaderne.
	nov	<u>Rigsdagsvalg</u> - NSDAP taber stemmer, men er fortsat største parti. Fremgang for KKP. Gen. Kurt von Schleiser udpeges til Rigskansler.

Hitlers magtovertagelse

1933	30. jan	Rigspræsident Hindenburg udpeger Hitler til Rigskansler .
	1. feb	Hitler opløser Rigsdagen og udskriver nyvalg til 5.marts.
	23. feb	Rigsdagsbrand => Nødfordordningen til beskyttelse af folk og stat.
	5. marts	<u>Rigsdagsvalget</u> NSDAP får 44% af stemmerne (= 17 mill), koalitionsregering med det Tysk-Nationale Folkeparti (DNVP), Kommunisterne fratages deres 81 mandater !
	24. marts	Bemyndigelsesloven (Fuldmagtsloven) vedtages af rigsdagen. ⇔ Weimarrepublikken eksisterer ikke længere.